

**ACADEMIA DE ȘTIINȚE
A MOLDOVEI**
SECȚIA ȘTIINȚE EXACTE ȘI INGINEREȘTI
bd. Ștefan cel Mare , 1
MD-2028 Chișinău, Republica Moldova
Tel. (373-22) 21-24-68
Fax. (373-22) 21-24-68
E-mail: ssit@asm.md

**ACADEMY OF SCIENCES
OF MOLDOVA**
DIVISION OF EXACT AND
ENGINEERING SCIENCES
Stefan cel Mare Ave., 1
MD-2001 Chisinau, Republic of Moldova
Tel. (373-22) 21-24-68
Fax. (373-22) 21-24-68
E-mail: ssit@asm.md

AVIZUL BIROULUI SECȚIEI ȘTIINȚE ALE VIETȚII A AȘM

asupra raportului științific al Programului de Stat 20.80009.5107.04

Adaptarea tehnologiilor durabile și ecologice de producere a fructelor sub aspect cantitativ și calitativ în funcție de integritatea sistemii de cultură și schimbărilor climatice

Prioritatea II. Agricultură durabilă, securitate alimentară și siguranța alimentelor

Director de proiect: Dr. hab. BALAN Valerian

Perfectat în baza audierii raportului științific anual al implementării proiectelor din domeniile cercetării și inovării la Ședința comună a AȘM și Senatul Universității Agrare de Stat din Moldova din 03.12.2021

S-a discutat: Raportul pe proiectul de cercetare din cadrul Programului de Stat (2020-2023), etapa anului 2021 20.80009.5107.04 ”Adaptarea tehnologiilor durabile și ecologice de producere a fructelor sub aspect cantitativ și calitativ în funcție de integritatea sistemii de cultură și schimbărilor climatice”, director proiect Dr. hab. BALAN Valerian, Universitatea Agrară de Stat din Moldova

S-a decis prin vot unanim:

Luând în considerare dezbaterile din cadrul audierii publice și avizele experților, se aprobă următorul aviz consultativ asupra proiectului:

Proiectul este „**Aprobat**”, cu calificativul general „**Foarte bine**” (42,3).

Calificative pe criterii:

1. *Atingerea scopului, obiectivelor și rezultatelor declarate în propunerea de proiect în corelare cu cele obținute pe durata executării/implementării proiectului – “Bine”.*

Potențialul genetic al speciilor pomicele este destul de înalt iar eficacitatea în rezultatul cultivării lor depinde în mare măsură de practicile agricole implementate în strictă corelație cu condițiile locale de mediu. În rezultatul cercetărilor conform programului va fi elaborat un sistem de cultură pentru speciile incluse în proiect modelat în corelație cu factorii naturali cei mai favorabili pentru cerințele acestora (clima, sol, biocenoză) cu indicii fitometrice ai plantațiilor, care vor asigura o eficiență economică înaltă cu consum redus de energie.

Obiecții:

Scopul și obiectivele pentru anul de cercetare sunt atinse parțial. Conform punctului 1 din plan nu se observă interdependența dintre factorii biotici, abiotici și a regulatorilor de creștere. La fel și

punctul 2 nu este pe deplin dezvoltat privind influența factorilor cercetați asupra evoluției mediului ambiant.

2. *Diseminarea rezultatelor obținute – “Excelent”:*

- în reviste naționale de categoria B - 5;
- în alte reviste internaționale sau naționale - 25,
- în culegeri conferințe naționale, teze la conferințe – 8.
- monografii edituri naționale – 1
- participări la manifestări științifice - 22

Rezultatele obținute sunt apreciate în mod obiectiv prin numărul mare de lucrări,

3. *Valoarea socio-economică a rezultatelor obținute, materializarea rezultatelor și perspective de implementare – “Excelent”.*

- brevete de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală - 2;
- teze de doctorat / postdoctorat confirmate în anul 2021 - 2
- teze de licență susținute – 41
- teze de master - 17
- organizarea atelierelor de lucru și a seminarelor – 15

Valoarea socio-economică este foarte înaltă datorită cercetărilor unui amplu număr de soiuri pomicele în diferite condiții pedo-climaterice în scopul obținerii producțiilor înalte și competitive. Implementarea rezultatelor obținute vor duce la perfectarea tehnologiilor pentru o mai bună îmbinare a cultivării speciilor pomicele cu cerințele de protecție a mediului ambiant.

Rezultatele obținute contribuie la sporirea productivității și calității producției în plantațiile pomicele, contribuie în mare măsură la exportul producției, ridică eficacitatea ramurii și veniturile în bugetul țării.

4. *Participarea tinerilor în proiect, pregătirea cercetătorilor în cadrul proiectului prin doctorat/postdoctorat – “Excelent”.*

Ponderea tinerilor în proiect este de peste 39% din totalul de participanți.

Numărul mare de participant (33) efortul meritoriu al tinerilor specialiști (13 la număr) 2 doctori habilitați, 11 doctoranzi antrenați în 6 laboratoare științifice și efectuând cercetări în 17 asociații de producători agricoli cu diverse resurse naturale indică faptul că la acest capitol proiectul corespunde cerințelor înaintate de ANCD

5. *Colaborarea națională/internațională în cadrul proiectului – “Foarte bine”.*

Echipa de cercetare a avut o vastă colaborare atât în plan național, organizând diverse seminare, conferințe dar și cu 17 asociații de producători din republică. În plan internațional au participat la diverse Congrese, Conferințe internaționale organizate de instituțiile de profil din România (7 participări), Polonia (1 participare).

Obiecții:

Contracte de colaborare cu instituții de profil, la nivel internațional nu sunt indicate

Concluzii și recomandări:

Proiectul este axat pe cercetarea relațiilor dintre potențialul genetic al unui șir mare de soiuri din 7 specii pomicole și de plante bacifere, condițiile pedoclimatice din 17 gospodării situate în diferite zone pomicole din țară și elementele tehnologice aplicate în plantațiile respective. Au fost evaluate particularitățile de formare a coroanelor și tăiere a pomilor cu determinarea parametrilor productivi, indicatorilor principali ai activității fotosintetice și potențialul de productivitate, a structurii plantațiilor de măr, cais, nuc, prun, cireș, zmeur și mur în diferite condiții ecologice. Cercetarea relațiilor dintre potențialul genetic al soiurilor noi, practicile agricole avansate (utilizarea diferitor biotipuri de portaltoaie, variate metode de formare a coroanelor plantelor, diverse substanțe ca regulatori de creștere și fructificare, felurite distanțe de plantare etc.) în combinație cu condițiile eterogene de sol și climă cu siguranță că vor aduce un aport substanțial în producția de fructe competitive și importantă cotă-parte în economia țării.

Conducător al
Secției Științe ale Vieții
acad.

Boris Găină

Secretar Științific al Secției
Dr.

Gabriela Romanciuc